

Minna Haapasalo

LEMMENLANGAT

Karisto
Helsinki

Kiitos:

Tiina Nevametsä, Laura Kurki, Sanna Hakkarainen,
Aino ja Hannu Komulainen, Antti-Jussi Komulainen,
Anu Rissanen, Olli Aikio, Marja Peltola, Pääkaupunkiseudun
Kierrätyskeskus, Matti Janatuinen, Hanna Dufva, artistiystävä.

Kiitos tuesta ja rakkaudesta Anni.

Kirjailija kiittää Otavan kirjallisuussäätiötä tuesta.

Sivun 38 repliikit Jukka Rasilan käsikirjoittamasta ja esittämästä
Touko-Pouko-sketsistä tv-sarjasta *Studio Julmahuvi*
Sivun 219 ote Hilja Liinamaan runosta ”Orjan sunnuntai”,
teoksesta *Taistelun tuoksinasta*. 1907. Työväen sanomalehti O. Y.
Sivun 241 ote kappaleesta ”Hand in My Pocket”, san. Alanis Morissette

© Minna Haapasalo ja Karisto / Kustannusosakeyhtiö Otava 2024
ISBN 978-951-1-48609-1

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

*”Rule 9. Be happy whenever you can manage it.
Enjoy yourself. It’s lighter than you think.”*

IMMACULATE HEART COLLEGE ART DEPARTMENT RULES
BY CORITA KENT AND HER STUDENTS

PROLOGI

Otin elämäni syliin. Se oli maannut mytyssä vajan perällä vuosia. Käsistä pois laskettuna alimmalla hyllyllä, tarvetta tai käyttöä odottamassa. Olin huomannut sen varastoa siivotessa ja nyt nostin sen vihdoin syliin.

Kannoin kankaan ulos varhaiseen aamuilmaan ja levitin sen kasteiseen maahan. Käänsin kuluneet kulmat auki. Vedin elämän koko pituuteensa ja leveyteensä. Kyllä. Näki, että alkujaan se olisi kelvannut mihin tahansa juhlaikäyttöön. Pyhäliinaksi, monikerroksiseksi hameenhelmaksi. Jos ymmärsi kudonnasta, tajusi moniniitisen kuvion, jonka tekeminen ei onnistunut aloittelijalta. Nyt kangas oli kuitenkin kulunut, käytetty, likainen ja rikki. Mietin, olisiko siitä vielä muuhun kuin lasten askartelualustaksi.

Jälleenmyyntiarvo oli olematon. Ehjistä ja tahrattomista tekstiileistä sai harvoin materiaalien hintaa, puhumattakaan työhön käytetyn ajan arvoa. Hidasta aikaa ei arvostanut kukaan. Kirpparit olivat täynnä taiten tehtyjä pellavapyyhkeitä, päiväpeittoja ja puuvillalakanoita, jotka oli kudottu ja ommeltu kihlausaikana kappioiksi, koristettu pitsivirkkauksin koon kaksi koukulla ensimmäiseen omaan kotiin.

Käsin tehtyihin tekstiileihin käytettyä aikaa ei enää ollut olemassa. Maailma oli viritetty koneiden avulla digitaaliseksi. Ei tarvinnut ajatella loimipellavan kasvatusta, korjuuta, liotusta, karstaamista, kehräämistä ja kerimistä. Ei ollut tarvetta rakentaa kangaspuita.

Tarkastelin elämäni lähempää. Kiersin sen ympäri. Katsoin käsivarren mitan päästä ja tutkin suurennuslasilla. Muutamasta

kohdasta kangas oli kulunut puhki. Pitkä reuna oli lähtenyt purkautumaan, ja yhdessä kohtaa oli tupakan polttama pyöreä reikä. Tavallinen pöly ja lika lähtisi kuudenkymppin pesussa, mutta moottoriöljyä, viiniä ja mustikkaa olisi vaikeampi puhdistaa. Kyselin tutuilta tietoa puhdistustavoista. Kokeilin etikkaa ja ruokasoodaa. Hinkkasin, rapsutin ja liotin. Tahrat haalenivat hieman mutta jäivät näkyviin.

Etsin kauneimmat langat. Perhosten kutomat, kainuunlampaan kasvattamat. Nostin sopivan hopeisen neulan ompelurasiasta ja parsin rikkiäiset kohdat. Jatkoin langalla vielä pidemmälle. Kirjoin kankaaseen koukeroita, kukkia ja kilikilikelloja. Lisäsin yhden tahran reunaan muutaman paljetin, kuin valo osuisi öljyläikkään ja näyttäisi kaikki kaleidoskoopin värit. Katkaisin ompelulangan ja viimeistelin solmun suudelmalla.

Painoin korvani aamukasteesta kosteaan kankaaseen. Se soi yhä, paikoin hiljaa mutta kuitenkin.

Kääriydyin elämäni. Se oli nyt minun taikaviittani. Minun kokonainen tarinani. Kudottu puuterinvaalealla ja ruusunpunaisella, pikimustalla ja savunharmaalla. Kangaskuteen väliin oli lisätty yllättäviä materiaaleja: olkea ja metallia, linnunsulkia ja muovisuikaletta. Koristeina hieman kyyneliä, glitteriä, hiiltä ja hiljaisuutta.

I.
Selvitä tarinasi
tuntemattomat osat.

1.

Susanna Rauhala seiso i kotieläintilansa pihalla kaivinkoneen vieressä tummanvihreissä kumisaappaissa ja huusi. Hengitys höyrysi helmikuun pakkasaamussa. Kirosanalitaniaa vastaanottava partasuinen mies näytti tyyneltä. Leveät hartiat kiristyivät vain hieman huomiovärisen takin sisällä, jonka kulutusta kestävät hihansuut olivat rispaantuneet.

– Multa tilattiin kuoppa asuinrakennuksen laajennusta varten. Tein just niin kuin oli puhe, mies sanoi Susannalle painokkaan rauhallisesti, kuin lähestyisi hampaansa paljastanutta saksanpaimenkoiraa.

– Mutta miksi se on tässä? Susanna melkein kiljui.

En voinut mitään sille, että jalkani liimautuivat tiiviimmin pihasantaan muutaman metrin päässä heistä. En ollut koskaan nähnyt Susannan ilmaisevan noin paljon tunnetta, vaikka olin nähnyt hänet monessa stressaavassa tilanteessa Rauhalan pihamyymjäisiä järjestettäessä. Yleensä hän vaikutti paineen alla viileän rationaaliselta. Susanna oli sitä laatua, joka sammutti pikku tulipalot käden käänteessä, taltutti huoneeseen hiipivän paniikin ennen kuin se ehti kynnystä pidemmälle.

– Käskettiin kaivaa talon viereen. Laajennusta varten, mies sanoi, riisui aurinkolasit ja pyyhki silmiään ja otsaansa.

– Niin. Ei tämän talon viereen, vaan tuon torpan tuolla. Minä en ole tilannut mitään kuoppaa. Enkä usko, että hekään tilasivat tällaista puolen kilometrin pituista rivitalonpohjaa.

Susannan talon viereen kaivettu kuoppa oli kieltämättä kookas. Vaikken ollut rakentamisen ammattilainen, arvioin ettei

sisareni torpan laajennusosan ollut tarkoitus olla kaksi kertaa heidän mökkinsä kokoinen.

– Viestissä sanottiin, että ensimmäisen talon metsän puoleisen seinän viereen tulee talon laajennusterassi ja jatkeeksi vielä uimaallas, ja tämä tässä on sellainen, mitat täsmää, mies vastasi ja näppäili puhelintaan.

Näin, miten hänen korvansa ja kaulansa helottivat, mutta ääni pysyi yhä rikkumattoman tasaisena. Aivan kuin hän jopa hidastaisi hieman puhettaan. Ihailtavaa sykkeenhallintaa.

– Ensimmäinen talo tuolta pellolta päin katsottuna, Susanna kiihkosi ja huomasi vasta nyt minut.

Ymmärsin sen hyvin, stressitilanteessa havainnointikyky heikkenee.

– Katso nyt Riina tätä perkeleellistä maailmanlopun hävitystä. Minä poistun muutamaksi tunniksi, ja talon viereen ilmestyy tällainen soramonttu. Nyt palautat äkkiä pihan takaisin just sellaiseksi kuin tää oli aamulla kello seitsemän.

– Tänäään en enää ehdi. Ja huomenna on toinen urakka, mies sanoi, työnsi puhelimen taskuunsa, läimäytti kaivinkoneen avonaisena oven kiinni, lukitsi oven ja sujautti avaimen koneen alle. Huomasin ajattelevani, että harvalle miehelle sopi parta mutta hänelle sopi.

– Mitä! Jätätkö sinä tämän helvetinkoneen tähän seisomaan?

– Juu. Teen telaketjukoneella tietyömaan. Juniori ajaa tämän keskiviikkona tästä tonne Perttulan puolelle ojankaivuhommiin. Voiskos tuosta laitumen läpi oikaista ettei tartteis tietä pitkin pyöritellä?

– Ei voi, Susanna sanoi ja vetäisi toppahaalarinsa vetoketjua auki. Ilmeisesti kiihtyminen lämmitti kehoa.

Susannan poika Petrus harppoi ulko-ovesta nahkatakki auki.

– Otan mutsi sun auton, poika sanoi. – Pyörähdän kylällä.

– Nyt? Noin vähissä vaatteissa? Susanna kiljaisi pojalleen.

– Ni.

– Samalla sit tankkaat. Omilla rahoillasi. Ja olet tasan neljältä lampolassa hommissa mukana.

– Oho, siisti Volvo, aika uusi malli, näistä saa maksaa, Petrus pysähtyi kannoillaan ja katseli kaivuria.

– No juu konkurssipesän huutokaupasta osui silmään, mies virnisti.

– Onks tällaiselle paljo hommia täälläpäin vai pitääkö lähtee kauemmas? Petrus kysyi.

– Sen verran on töitä kulmilla, että saa kulut katettua ja lapsille voita leivän päälle.

– Tässä on varmaan joku tietokoneohjelma, onks vaikee ottaa haltuun? Petrus kosketti koneen kylkeä kuin elävää olentoa.

– Riippuu vähän. Jos haluaa olla hyvä, niin kyllä siinä saa vähän aikaa pyöritellä. Kiinnostaako poikaa maansiirtohommat?

– Olitko sinä Petrus nyt lähdössä vai et? Pudotat samalla auton lavalta kaikki kierrätykseen menevät marketin kierrätyspisteelle, ja saat pestäkin auton, Susanna puuskahti ja heitti letin olkansa yli. – Ja milloin sinä täsmälleen tulet tämän kuopan täyttämään? hän tiukkasi mieheltä.

– Jaa-a, täytyy kattoo, nyt pitää ruokkia lapset ja viedä tyttö treeneihin. Ilmoittelen, mies sanoi, työnsi aurinkolasit silmilleen ja harppoi kohti pihatien porttia ja sen takana levikkeellä odottavaa mustaa lava-autoa, jonka vieressä minun Yarikseni näytti lelulta.

Katseeni eksyi miehen perään. Suora hartialinja. Hyvännäköinen myös takaapäin.

– Täh? Sanoitsä jotain? Susanna havahtui tuijottamasta kuopan pohjalle.

– Ei ollu sormusta, sanoin.

– Tuskin tuollaisella on koskaan sormusta ollu. Vai olisiko se tippunut johonkin hänen väärään paikkaan kaivamistaan kuopista? Susanna sanoi ja tempaisi rautakangen kahviverstaan seinän vierestä. – Mitä tähän nyt laitetaan esteeksi, ettei kukaan tallilla kävijä kävele tonne?

– Huolehtii lapsistaan.
– Lapset kuule oli hänelle vaan tekosyy lähteä vetämään.
– Kaikille sattuu virheitä. Varsinkin, jos asioi sisareni Sallan kanssa. Jos Salla on ollut neuvomassa, mihin jotain pitää kaivaa, saat olla onnellinen, että sun talo on ehjä ja tässä on yksi selvä-rajainen kuoppa eikä viittä erilaista.

– Miksi Tuomas ei hoida heillä tällaisia asioita? Susanna kivahti, kajautti rautakangen pystyyn kuopan reunalle, sitoi siihen kaulahuivinsa, tarttui kottikärryihin ja puski ne kohti lampolaa. – Sitä paitsi parta on aina epäilyttävä, ties mitä arpia se on kasvatettu peittämään.

Nostin kättä Petrukselle, joka peruutti lava-autoa autotallista, annoin jalkoihini juosseelle Lempille kolmannen omenan ja suljin tien adoptioporsaani – joka totuuden nimessä oli nyt jo nuori sika – kärsän edestä. Se jäi tuijottamaan perääni aidanraosta, kun astelin Susannan pihalta kohti metsänrajaa ja Sallan perheen torppaa. Susannan kotieläintilan piha-alue oli aidattu niin että Lempi ja Kaarlo-koira saattoivat oleskella laajalla alueella tallin edustalla. Lempi ei kuitenkaan saanut enää tulla ihmiskoteihin sisälle, joten eläinlapseni reviiri oli alkuvaiheen vapaamman kasvatuksen jälkeen rajoitettu tallipihaan. Sinne se osasi itse tulla karsinastaan tallin sisältä. Se oli oppinut avaamaan karsinan haan ja työntämään tallin oven auki. Lempi olikin aina minua pihalla vastassa, kun tulin Rauhalaan. Pienempänä, vain vuosi sitten, se oli kulkenut perässäni torpan remonttihommissa kuin pieni koira. Ulkona se oli kellinyt sateen jälkeen jokaisessa rapakossa ja kaivanut kuoppia kaikkialle missä maa antoi periksi. Lempi oli ollut noin viiden kuukauden ikäinen, kun Salla ja Susanna olivat liittoutuneet minua vastaan ja väittäneet, että Lempin sorkat pilasivat lattiat. Siltä kiellettiin pääsy kotien sisätiloihin. Siinä vaiheessa Lempillä oli tietysti massaa jo lähemmäs sata kiloa. Loukkaannuin hieman, mutta Lempi vielä enemmän. Siksi hyvittelin sitä aina Rauhalaan tullessani perunoilla ja omenoilla.

Jatkoin pienempää kärryolkua ohi lammasaitauksen ja ratsastuskentän. Musta uuhi kulki hetken aidan viertä samaa matkaa, kuin pyytäen minua pysähtymään. Se oli tottunut saamaan rapsuttelua. Harvoin kuljin ohi työntämättä kättäni sen niskavilloihin, mutta nyt olin jo myöhässä palaverista.

Salla oli komentanut minut paikan päälle, koska he pyrkivät Tuomaksen kanssa elämään postdigitaalisessa ajassa. He pyrkivät vähentämään sähköä kuluttavien laitteiden käyttöä eivätkä enää suostuneet etäkokouksiin. Siksi Tuomas ajoi joka arkipäivä töihin kaupunkiin. Siksi minä ajoin sunnuntaiamuna kaupungista maalle olemaan fyysisesti läsnä.

Sallan perhe oli muuttanut maalle Sallan yllätysraskauden viimeisellä kolmanneksella. Ensin he olivat asuneet Kotieläintila Rauhalan majoitustorpassa ilmaiseksi kuukauden, kun torpan myyntiin tähtäävä remontti oli ollut vielä kesken, sitten vuokralla toisen kuukauden. Maalla kun oli niin mukavaa viettää kesää. Kohta he jo laittoivat kaupunkitalonsa myyntiin, ilmoittivat Leon ja Aaronin kyläkouluun ja vuokrasivat varaston omakotitalon tavaroille, jotka eivät millään mahtuneet pikkuruiseen rintamamiestaloon. Salla hoiti Sointua kotona eikä aikonut enää palata kaupunkikouluun luokanopettajaksi.

Nuorempi poika Aaron törmäsi minua vastaan kylmällä eteiskuistilla.

– Arveluttavaa huomenta, poika sanoi, veti toppatakin päälleen ja pipon päähänsä. – Meen Ellalle, hän huusi ilmaan, lampsi ulos ja hävisi nurkan taakse metsäpolulle.

– Mikä tää arveluttava huomen -juttu on? kysyin Sallalta kun astuin pikkuruiseen tupaan.

– Ellan perheeltä tarttuu noita fraaseja.

– Ja miksi te olette repineet seinän laudoitusta tuolta ulkopuolelta? kysyin, nappasin vanhan puuhellan päällä olevasta kulhosta appelsiinin, istuin pöydän ääreen ja aloin kuoria.

– Ajateltiin siirtää ulko-ovi siihen. Hahmoteltiin vähän ja katottiin hirsien kuntoa siinä samalla.

– Yleensä hirsien kunto katsotaan sisäpuolelta. Ja ne tarkistettiin kaikkien ikkunoiden alta viime keväänä rempan yhteydessä. Tuolla oli muuten maansiirtoyrittäjä kaivanut teidän laajennuksen pohjia Susannan seinän viereen. Ilmeisesti olette saaneet rakennusluvan?

– Hitsi. Kiitos kysymästä, on saatu, päätös tuli vihdoin. Puutuu vaan että entinen koti menee kaupaksi, että saadaan myös maksettua rakennuttaminen. Miten se nyt sinne sen kaivoi. Minä annoin todella täsmälliset ohjeet, moneen kertaan selitin asian hänen vastaajaansa, Salla puheli ja kurkisti kammarin ikkunasta tallipihalle päin.

Entinen majoitusmökki, nykyinen Sallan viisihenkisen perheen koti, oli muutaman kivenheiton päästä ratsastuskentästä, tallista ja lampolasta sekä Susannan kodista, vanhan tilan päärakennuksesta. Kaukaa katsottuna idylli oli täydellinen. Läheltä katsoen työtä oli enemmän kuin tekijöitä.

Salla työnsi sämpyläpellin uuniin ja ojensi minulle paperia appelsiinin alle. Hän lisäsi kunnostetun puuhellan pesään klapin ja pyyhkäisi rätillä jauhot keittiötasolta. Istuin pöydän ääreen. Ikkunan takana talitiaiset nokkivat pihlajaan ripustettua talipalloa. Punaiset pihlajanmarjatertut koristivat muuten paljasta puuta, jota olin katsellut ensimmäistä kertaa toissa syksynä. Silloin olin tutustunut Kotieläintila Rauhalan omistajaan Susannaan ja remontoinut kahviverstaan. Vuosi sitten keväällä oli ollut majoitusmökin remontin vuoro.

Appelsiini maistui lapsuudelta. Siltä kun istuttiin Sallan kanssa vierekkäin retkellä omalla parvekkeellamme toppapuvuissa ja villasukissa, pakkaseen tuulettumaan nakattujen sohvatyynyjen, peittojen ja pehmolelujen keskellä. Aurinko lävisti silmät ja teki varjoista jyrkkiä, syvän siniharmaita. Me

olimme tutkimusmatkailijoita ja tämä oli vaarallista vuoristo-
aluetta, missä kuolema uhkasi kuiluun tippuvia. Vuorotellen
jommallakummalla katkesi jalka, ja jouduimme jäämään kie-
lekkeelle lepäämään yöksi. Ja silloin äiti ojensi meille parvek-
keen oven raosta kuoritut appelsiinit ja paljon talouspaperia,
ettemme sotkisi sohvatyynyjä.

”Naisen voima -piirin vuosijuhla”, Salla kirjoitti ruutupape-
rille otsikoksi. – Ei ku yhdistyksen tietysti. Hän ylivivasi väärän
sanan ja kirjoitti sen yläpuolelle ”RY” sekä ”Vuosijuhlavastaava
Salla Toivola”. Sitten hän ylivivasi sanan ”vastaava”, ja kirjoitti
sen yläpuolelle ”johtaja”.

– Okei. Sitten. Missä juhlat pidetään? hän kysyi ja katsoi
minuun harmaansinisillä silmillään.

Salla oli monessa asiassa loistava organisoija. Hän pyöritti
kolmen lapsen kausivaaterumban ihailtavalla rutiinilla. Hän
sai omakotitalon tavarat pakattua ja muutettua ilman että
aviomies Tuomas teki muuta kuin varasi netistä muuttoauton.
Tapahtumatuottaja hän ei kuitenkaan ollut. (Eikä remonti-
projektin koordinaattori.) Siksi olin lupautunut auttamaan
hänet alkuun vuosijuhlien järjestämisessä. Parin tunnin kulut-
tua Sallan pitäisi esitellä suunnitelman suuntaviivat yhdistyksen
kokouksessa.

– Ei ainakaan kenenkään kotona, jossain julkisessa tilassa,
sanoin.

– Sun liikkeessä? Jos raivataan vähän myymälää ja laitetaan
pöytiä kadulle ja takapihalle. Siinä voisi tulla myyntiäkin, Salla
sanoi ja räpäytti silmiään kevyt hymy huulillaan.

– Ei.

– Miksi ei? Sallan pää kallistui kohti oikeaa hartiaa ja silmät
levisivät hieman suuremmiksi.

Minäkin osasin sen. Tuon eleen pienet tytöt oppivat hyvin no-
peasti. Niin tehdään itsestä vaaraton, viaton ja hellyttävä silloin
kun halutaan saada muut taipumaan omaan tahtoon.

– Koska minä järjestän viikko sun juhlistasi Susannan kanssa tänne pääsiäismyyjäisiä. Menee liian tiukaksi. Siinä olisi hirveä tavaroiden järjestely, loppusiivoukset ja kaikki. Ei ehdi.

– Jos minä järjestän nämä juhlat sun liikkeessä? Sun ei tarte tehdä mitään. Annat vaan avaimen. Me siivotaan.

Näin jo mielessäni, kuinka Naisen voima -piirin jäsenet järjestäisivät sisustusliikkeeni uudelleen juhliensa jälkeen. Miten etsisin tavaroitani heidän jäljiltään seuraavat viikot ja soittelisin Sallalle, että mihin käteiskassa olikaan siirtynyt.

Nostin kahvikupin huulilleni. Nyt minun täytyisi olla lujana. Kuulin avomieheni Markun sanat, jotka hän oli kuiskannut suudellessaan minua eteisessämme. ”Älä lupaa mitään. Voit sparrata ja ideoida, mutta et toteutaa.”

– Lue mun huuilta. Eeeee ja iiiiii.

– Ai. No sitten meillä ei ole mitään paikkaa. Pirjo sanoi, että budjetti riittää vaan juhlapuhujaan. Muu tehdään talkoilla.

Kieräytin valkokultaista sormusta vasemman käden nimettömässäni. Olin lupautunut itselleni joulun aattonaaton yli vuosi sitten. Seremonia oli ollut pieni mutta ylevä. Juhlatila oli ollut itse suunnittelemani kohde, Kotieläintila Rauhalan kahviverstas. Olin ottanut kovat vauhdit hirsipalkissa roikkuvassa keinussa ylellinen hääpuku ylläni ja sanonut ääneen ”tahdon”. Olin luvannut aina olla itseni puolella. Nyt oli hyvä hetki muistaa omien rajojen pitäminen.

– Niin. Ilmaisia juhlapaikkoja voi olla vaikea löytää, sanoin.

– Huhtikuussa voi varmaan olla jo pihalla, vaikka tässä meillä. Tai Susannan kahviverstaan pihalla, Salla sanoi viimein viivytellen.

– Saat itse kysyä Susannalta. Mutta tänään ei ehkä kannata pyytää. Ei ennen perusteellista kuoppakeskustelua. Tarjoilut sun kannattaa tilata yhdestä paikasta, niin ettei tarvitse ajaa viime hetkellä ympäri maakuntaa, sanoin.

– Kai me nyt suurin osa leivotaan itse. Makeat ainakin. Ja Tuomas auttaa, eikö niin kulta?

Salla korotti ääntään kammarin suuntaan, mutta mies ei vastannut. Salla avasi huoneen oven, ja näin Tuomaksen ja Leon kuulokkeet päässä. Tuomas makasi lattialla silmät kiinni pieni niskatyyny pään alla. Yksitoistavuotias Leo teki käsiliikkeitä hyllynkulmalle tuetun puhelimen edessä.

– Leo, viisi minuuttia, Salla näytti yhden käden sormet pojan silmien edessä.

– Mun täytyy saada tää menee. Tää viimeinen liike on tosi vaikee. Tää ”anna syliin rahan tippuu – uu – uuu”, Leo sanoi, kiersi rintakehäänsä oikealle, ojensi kätensä vasemmalle ja vään-teli sormiaan eri asentoihin.

– Leo kuuntelee joka päivä Siri Valoa. Tuomas käyttää oman digiaikansa kuuntelemalla lintujen ääniä, sirkutus on ääni-akupunktiota aivoille. Hän ei oo tarvinnut masennuspipoa koko talvena, Salla sanoi.

– Susannaa kannattaisi ehkä lepytellä pian, oli aika hiilenä tuolla, sanoin.

– Eihän sille mitään voi, jos kaivurimies ei kuunnellut ohjeita.

– Jotka oli varmasti kristallinkirkkaat. Muuten, mikä juttu se uima-allas on?

Salla nosti etusormen huulilleen ja sulki kammarin oven.

– Yllätän pojat omalla uimapaikalla, hän kuiskasi. – Leolla on ollut vähän sopeutumisvaikeuksia. Kyläkoulusta ei ole löytynyt vielä kave-reita. Voidaan sitten kutsua naapureiden lapsiakin meille uimaan.

En sanonut, että Susannan pellon takana olevassa joessa pystyi uimaan. En sanonut, ettei uima-allas tarkoittanut, että lapset saivat kavereita. En sanonut, että minä en osallistuisi hänen harrastusyhdistyksensä juhlien tarjoilujen leipomiseen. Leipominen ei tullut minulta tuosta vaan vasemmalla kädellä illan ratoksi. Joutuisin käyttämään siihen aivan liikaa muutenkin kuormituksella olevaa kapasiteettiani.

Juotiin lisää kahvia. Salla heitteli kutsuvieraiden nimiä ja kir-joiitti erillisille papereille ”Salla tekee” ja ”Riina tekee”. Minun

listassani näkyi lukevan jo juhlatilan koristelu ja makeat tarjottavat.

Tuntia myöhemmin kävelimme Sallan ja Tuomaksen kanssa kohti tallipihaa kantaen kukkurallisia sämpyläkoreja ja kahvilla täytettyjä pumpputermoksia yhdistyksen kokousta varten. Lampaat seurasivat aidan takana suut käyden. Nyt en ehtinyt jäädä niitä rapsuttamaan.

Näimme, miten Susanna harppoi poniaitauksesta tallin suuntaan äkäisin askelin.

Kannoimme kokoustarjoilut verstaaseen ja katsoimme Sallan kanssa kunnioittavan välimatkan päästä, kun Tuomas lähestyi Susannaa kaarrellen kuin kokenut hevoskuiskaaja puolivilliä hevoslaumaa. Tuomas kannatti lähettää aina kriisialueille ensimmäisenä tunnustelemaan neuvottelujen mahdollisuutta. Kilttinä ihmisenä hän löytäisi varmasti oikeat sanat keskusteluun väärään paikkaan kaivetusta kuopasta.

2.

Maalasin kaapin usealla sävyllä liikkeen takapihalla olevassa autotallissa, jonka olin vuokrannut väliaikaiseksi varastoksi ja työtilaksi. Siellä pystyi tekemään pieniä kunnostustöitä. Parasta oli maalata aamulla ennen Puutarhakadulla olevan liikkeen avautumista tai illalla, kun kaikki hiljeni. Nyt Meri oli liikkeessä ja varastin hetken aikaa oikeilta töiltä kokeillakseni maaleja vanhan kaapin suurpiirteisesti hiottuun pintaan. Maalasin turkoosilla, limellä, vaaleanpunaisella. Annoin siveltimen jäljen näkyä. Paikoitellen jälki vaikutti siltä kuin tuuli olisi heittänyt värin kaapin ulkoseiniin. Kuin taivaasta tippuneet värit olisi pyyhkäisty siihen jättimäisillä siveltimillä. Sisäseinät vedin kokonaan haalean puuterisiksi, ja yhteen sisänurkkaan maalasin pienen tyylytellyn union. Sen huomasi vain, jos katsoi läheltä ja oikeasta kulmasta. Takaseinään kirjoitin sapluunalla ”Craftfulness by Riina”. Kohta menisin sisälle ja päästäisin Merin lähtemään. Vielä muutama veto. Vähän tuosta, ja lopuksi sormella sipaistu pilkku punaista, ikään kuin vahingossa.

- Hieno, Meri sanoi olkani takaa ja ojensi kupin kahvia.
- Tuleeko se liikkeeseen?
  - Emmä tiä.
  - Hyllyille sopis vaikka lyhdyt ja kynttilät. Alas koreja pinoon.
  - Veisi liikaa tilaa.
  - Eikun vetäisi puoleensa, olisi wau-elementti.
  - Ei kai. Kokeilin vaan nopeasti näitä värejä, miten ne toimii.
- Hörppäsin kahvia. Meri otti kiinni pöydänkulmasta, vaihtoi painoa toiselle jalalle ja muttristi hetkeksi huulensa.

– Riina kuule. En oo varmaan koskaan sanonut, että sä vedät tosi hyvin. Ei kukaan tuu sun liikkeeseen kattomaan, onko kaikki kamat jossain henkeä pidättävän hiotussa järjestyksessä. Ihmiset tulee, koska täällä on niin hyvä fiilis. Sä oot paitsi taitava myös jotenkin huomaamattasi tosi hauska.

– Mitä nyt tapahtuu? Hajotitko sä jotain tuolla? Vai oletko sä taas raskaana?

Meri huokaisi, aivan kuin hän olisi halunnut puhaltaa mielesään pyörivät sanat ilmaan ulos keuhkoista.

– Ollaan Danin kanssa päätetty muuttaa Norjaan.

– Norja on tosi kallis maa, sanoin ja kuulostin omiinkin korviini vanhalta tädiltä.

– Siellä on vuoristo ja töitä, ainakin Danille.

– Milloin?

– Kun saadaan asiat järjestettyä. Viimeistään kesällä. Danille olis yhdessä hyvinvointikeskuksessa hierojan työtila vapaa vaikka huomenna. Kun se saa ne fyssarin paperit toukokuussa ulos, se voi helposti saada vaikka viran.

– Okei. Lisäänpä hoidettavien hommien listaan, että pitää hankkia uusi työntekijä.

– On helpompi lähteä, kun Sulo on vielä pieni.

– Tietysti.

Käännyin pois, työnsin siveltimet veteen ja pyyhin maali-tahraisia käsiäni vanhasta t-paidasta leikattuun rättiin.

– Yritin kertoa jo aiemmin, mut kun koko ajan on ollut jotain. Eikä me oltu lopullisen varmoja kuin vasta viime viikolla.

– Joo joo.

– Kyllä sä pärjää, saat paremman tyyppin tähän. Nostat vaan hintoja. Ja maksat sun työntekijöille yhtä huonoa palkkaa kuin ennenkin, Meri sanoi.

– En osaa käyttää sitä helvetin projektinhallintajärjestelmää.

– Opettelet. Kehität oman järjestelmän. Jahas. Mun täytyy siirtyä palkattomaan hoivatyöhön kotiin ja päästää puoliso

hieromaan henkemme pitimiksi, Meri sanoi ja työnsi olkapääl-
lään autotallin oven auki.

– Sulo Kelo Kaleville terkkuja, sanoin.

– Koska kummitäti ottaa lapsen hoitoon?

– Milloin vaan.

– Tuutte sit Markun kaa matkailuautolla Norjaan kylään,
Meri huikkasi ovelta.

Ja niin hän meni. Ystävä, jonka avulla olin löytänyt kokonai-
sen lauman hänen kaikenkarvaisia kavereitaan. Meri oli vetä-
nyt minut sosiaalisten pelkojeni läpi siniseinäiseen baariin ja
aktivistitalkoisiin ja kohti elämää. Nyt hän muuttaisi Norjaan
ja veisi ongelmanratkaisutaitonsa, projektinhallintakykynsä ja
kummipoikani mennessään.

Katseeni pysähtyi vajunneeseen taulunkarmikasaan. Pitäisi
mennä hankintareissulle kierrätyskeskuksiin ja kirppareille. Jos
halusin pitää kesälomaa, tarvitsisin joko suuren suunnittelutyön
kevälle tai tuplaten taulumyyntiä. Kasvua viivan alle jäävään
summaan. Kotieläintilan pääsiäismyyjäisten markkinointi pitäisi
aloittaa tänä keväänä edellisvuotta aikaisemmin. Myyjäisiin tar-
koitetut taulut olivat vielä idea-asteella.

Tällä hetkellä ihmiset halusivat antaa merkityksellisiä lahjoja
ja koota elämänsä kaikkein tärkeimmät symbolit raamien sisään
seinälle. Asiakkaat toivat pieniä muistotavaroita, ja minä som-
mittelin niistä kollaasin kankaista tai paperista kootun tilkku-
taustan päälle. Kehystin kokonaisuuden kierrätetyillä kehyksillä,
joita vapaahetkinä kunnostimme Merin kanssa sarjatuotantona
autotallissa vanhan vanerilevyn päällä. Kollaasitaulujen kysyntä
oli kasvanut tasaisesti niin, että puolet ajastani meni tilausten
hoitamiseen. Suuria sisustussuunnittelutöitä minulla oli korkein-
taan yksi kerrallaan ja kevyempiä konsultointeja silloin tällöin.

Kun katsoin elämäni läheltä, kaikki näytti kaaokselta. Käsillä
oli valtavasti tekemättömiä töitä, kunnostusta vaativia kulkia

ja hoidettavia asioita. Tämäkin verstasratkaisu oli väliaikainen. Kunnollisessa työtilassa pitäisi olla tehokas ilmanvaihto, paljon luonnonvaloa, vesipiste sekä asianmukainen kierrätysjärjestelmä ylijäämäaineille. Sellainen täytyisi ehdottomasti saada lähelle liikettä. Vuokranantajani oli koko rakennuksen omistava rouva, joka asui talon puisen yläkerran toisessa päädyssä ja vuokrasi toista puolta sekä talon ensimmäisen kerroksen kivijalassa olevia liiketiloja minulle, kampaajalle ja tilitoimistolle. Rouvalta olin vuokrannut myös tämän autotallin, jonka takaseinällä, lakanoiden ja muovien alla, oli yhä röykkiöittäin hänen perintöhuonekalujaan. Neliöitä jäi toki käyttöön, mutta oikeasti tarvitsisin lämpimämmän ja valoisan tilan.

Jos taas katsoin elämäni kauempaa – vaikkapa vain viiden tai seitsemän metrin etäisyydeltä, tai muutaman vuoden päästä – kaikki näytti paremmalta. Pari vuotta sitten en olisi voinut hulluimmista unelmissani kuvitella tällaista:

- itsetehty yritys, kierrätysjärjestelmä tarjoava Craftfulness, jolla oli oikeita asiakkaita
- avomies Markku, joka keitti hyvää kahvia ja tunsin naisen anatomian enemmän kuin hyvin
- oma koti, ystävältäni Leenalta ostettu asunto, jota ei tarvinnut remontoida ja sisustaa yksin
- ystäviä, joita ei kiinnostanut päälläni olevien vaatteiden merkki tai hinta.

Neljä ja puoli vuotta aikaisemmin en ollut ymmärtänyt, että elämäni seuraava tuotantokausi – se parempi – oli juuri alkanut. Enkä sitä, että tällä kertaa mukana olisi paremmat käsikirjoittajat, tuottajat ja näyttelijät kuin ensimmäisellä, tuolla aivan liian pitkäksi venytetyllä ja toisteisella kaudella, jonka katsojat olivat kaikonneet kauan sitten ja pääosan esittäjä oli täysin hukassa henkilöhahmonsia tavoitteista. Ensimmäinen kausi elämästäni

oli toki ollut huomattavasti paremmin rahoitettu kuin nykyinen, mutta sisällöllisesti onttu. Loppuvaiheessa olin keskittynyt vain puvustukseen, markkinointiin ja kynsihuoltoon enkä lainkaan elämäni ohjaamiseen. Olin näytellyt osaani rakennusyrittäjän edustusrouvana, joka käytti aikansa sisustusblogiin ja huonekalujen myyntiin ilman yhteyttä todellisiin tunteisiinsa, sielun lepattaessa takapihan vajan räystäään alla.

Autotallin avonaiseen oveen koputettiin, ja havahduin ajatusistani kostea maalaräkki yhä kädessä. Aavistuksen kumaraan painunut vuokranantajani piirtyi takaa tulevassa valossa esiin kuin historian lehdeltä pudonnut mustavalkokuva.

– Hei vaan. Tarvitsetteko täältä jotain? Voin siirtää nämä hommani sivuun ja auttaa kantamaan, sanoin.

Joskus rouva kävi etsimässä varastostaan arkkua, lipasta tai laatikostoa. Olin ennenkin auttanut häntä siirtämään lipaston toisen vierestä niin, että jossain laatikossa olleen rasian tai aikakauslehden sai esiin.

Hän ojensi minulle paperin käsi täristen. Pidätetty jännitys näkyi hänen rypistyneissä poskissaan.

– Olen todella pahoillani. Keskustelin pitkään poikani, lakimiehen ja sijoitusneuvojan kanssa, mutta muuta vaihtoehtoa ei ole löydetty. Minun on myytävä koko kiinteistö, ja vahvimman ostajaehdokkaan vaade on, että tilat ovat kaupantekohetkellä tyhjä, hän sanoi.

Sydämeni jätti muutaman kerran lyömättä. Kädessäni oli irtisanomisilmoitus. Kolmen kuukauden kuluttua, toukokuun lopussa, liikkeeni pitäisi olla tyhjä.

– Kuka tämän ostaa? kysyin.

– Rakennusliike Tandem, Pandem, mikä se nyt oli, nimi ei jää millään mieleen. Olen todella pahoillani, kultaseni. Muutan kesällä Sveitsiin poikani perheen luokse. Pystyisin varmasti muutamana vuoden vielä asumaan täällä yksin, mutta kaikki järjestelyt kannattaa tehdä nyt, kun voimia riittää vielä muuttoon.